

ЗАМАНЫ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Жыйылыу

Путин Airbus A-321 чачдырган террористлени жууапха тартырга сёз бергенди

РФ-ни Президенти Владимир Путин Кремльде бардырган кенгешде Къоркъуусулукъну федерал службасыны директору Александр Бортникову 31 октябрьде Синайда россияли пассажир самолёт чачылганыны сылтауларыны юсюнден докладна тынгылганды. Жыйылу Египетде авиакатастрофада жолгъанлары хурметине бир минут шүксүз туруудан башланганды. Анда къоруулау министр Сергей Шойгу, Саутланган Кючени Баш штабыны таматасы Валерий Герасимов, тыш къыраланы ишлери жаны бла министр Сергей Лавров, Тыш разведканы службасыны директору Михаил Фрадков да кыатышганды.

Александр Бортников: «Владимир Владимирович, Египетде 31 октябрьде чачылган самолётну кесектери, аны пассажирлерины жюкпери да тинтилгенди. Экспертизада кёрюгтүрленери, алада барысында да тыш къыралада этилен чачдыруучу затны кылары бардыла. Бизни спец-агенттерибизни шартларына кёре, ол самолёт кёкде болган кезиуде атдырылганды, аны кючю 1 килограмм тротилге жетди. Аны хатасындан а самолёт

кёкде окуяна уалганды, фюзеляжыны кесектери бир бирден асыры узактада табылганды да анга шагъатыкъ этдиле. Теракт болганын шарт айтама». Владимир Путин: «Россияда былай кыжур террорист амалькыла биринчи кере болмайдыла. Асламында уа ала бир торлю сылтаусуз этиледиле. Сёз ючюн, 2013 жылда Волгоградны вокзалында теракт да алай эди. Алай биз бир адамны да, жукъну да унутмагъанбы. Синайда адамларыбызны елтироу, жолгъанларыны санына кёре, жолуу кыйынлыкълардан биринди. Анда елтенге кёз алыбызгандыла. Алай ол а амалькычыланы табаргъа, аланы жууапха тартырга, зорлукъ сынаттырга чырмакъ тойдюдо.

ПАРЛАМЕНТ

Пенсияланы кезиуюнде эм толусунлай төлеуде чырмаула жокъдула

КъМР-ни Парламентини президиуму кезиуюлу жыйылыуунда «правительству сагъатны» чеклери РФ-ни Пенсия фондуу Къабарты-Малкъарда бёюмюне 2014 жылда эмда бийлини тогуз айны ичнде ишини кёрюмдюлери сюзюлгендиле.

Учрежденини башчысы Николай Бакор докладында къырал пенсиячылары алланда кесине алган битеу борлула да толтурулганын чертеди. Арт эки жылны ичнде уа республикада пенсиячылары саны 7 миннге кёбейгенди. Биюглюкде Къабарты-Малкъарда 194 миңг пенсиячы барды эмда, фондуу шартларына кёре, хар пенсиячыга эки ишленген адам келеди.

Банкрот халгъа жетгендиле. Аланы битеулеу борчлары 140 миллионду. Бу кемчиликлени кетериге борчу халда медицина эки пенсия страхованыны төлеуде борчлары жокъ эту жаны бла Комплекс план болушукъруду деген ишанылулукъ барды. Документни КъМР-ни Правительствоу, РФ-ни Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толту эркиликке келечиси сюзю, тюзге санагъандыла эмда Пенсия фондуу СКФО-да Управленийсы да къабил кёргенди.

Аны хайырындан а ол 706 сомгъа өсгенди эмда 787 сом болганды. Докладчыны айтханына кёре, биюглюкде республикада пенсияны орталыкъ елчени 959 сомгъа жетгенди. Ол а Шимал-Кавказ федерал округу башха субъектлеринде тархилден 650 сомгъа, РФ-де орталыкъ елчиден а -2,5 миңг сомгъа азды.

Сёз ючюн, 43 предпритияны борчлары миллиондан аслам болганды. Бек улуу минг пенсиячидан 46 минги, жыл санлары да жетигинчи, пенсия алып башлагъандыла, алай бла аланы стажлары тийишли мардагъа жетмегенди.

Законлукъ, право нызам жаны бла комитетни башчысы Грант Мовсисия Пенсия фондуу республикада бёюмю бла Суд приставаны федерал службасыны КъМР-де Управленийсыны араларында байланыкыла кырулганын ала къалгъанларын билриге суйгенди. Докладчы айтханы, 2014 жылда ФССП-ни Управленийсыны къарууна 32 миңг материал жиберилгенди. Аладан 4181 толтурулганды, 31 миллион сом борч кетерилгенди. Алай биюглюкде битеу ишлени жаланды 13 проценти тамаланганды. Суд приставыла уа энита 27 миңг материал барды, борч а 600 миллионгга жетеди.

РФ-ни Правительствоу сюзюлганды жаны бла жалгъуучу жаны бла жашауда бардырыладыла. 1 январьдан башлап аны страховой кесиги 11,4 процентге кёбейтилгенди. Алай бла орталыкъ елчени 958 сомгъа өсгенди эмда страховой пенсия 934 сомгъа жетгенди. Социалны пенсияла уа 1 апрелден башлап 10,3 процентге кёбейтилгенди.

Аны хайырындан а ол 706 сомгъа өсгенди эмда 787 сом болганды. Докладчыны айтханына кёре, биюглюкде республикада пенсияны орталыкъ елчени 959 сомгъа жетгенди. Ол а Шимал-Кавказ федерал округу башха субъектлеринде тархилден 650 сомгъа, РФ-де орталыкъ елчиден а -2,5 миңг сомгъа азды.

Парламентини спикерини орунбасары Жанатайлы Салим аналыкъ капиталаны ахчасын къолгъа беруюню юсюнден обявлянилла кёбейгендерин белгиле, адмала былай хийлачылыкълардан къалай сакъланганын соргъанды.

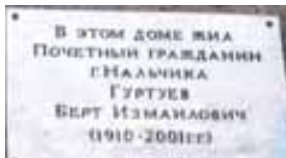
Николай Бакор аналыкъ капиталаны жаланда бир нене жуумушка къыратырга эркин болганын эсертгенди. Аны ючюн а финансланы законгъага бузукълукъ этип хайырлануучу профилактикасына улуу эс буруплады. Алай, битеу тамаланган жуумушлагъа да къарамай, бу проблеманы кетериге алыкъа он чыкъмагъанды.

Аны хайырындан а ол 706 сомгъа өсгенди эмда 787 сом болганды. Докладчыны айтханына кёре, биюглюкде республикада пенсияны орталыкъ елчени 959 сомгъа жетгенди. Ол а Шимал-Кавказ федерал округу башха субъектлеринде тархилден 650 сомгъа, РФ-де орталыкъ елчиден а -2,5 миңг сомгъа азды.

Николай Бакор аналыкъ капиталаны жаланда бир нене жуумушка къыратырга эркин болганын эсертгенди. Аны ючюн а финансланы законгъага бузукълукъ этип хайырлануучу профилактикасына улуу эс буруплады. Алай, битеу тамаланган жуумушлагъа да къарамай, бу проблеманы кетериге алыкъа он чыкъмагъанды.

Сыйын кёрюу

Тюмене Къулилланы Къайсын атлы проспектеде 13-чо номери юйде КъМР – ни халкъ жазычусу Гуртуланы Бертни хурметине аталган эсгерте къынганы ачылуу болганды. Бу огъуру ише республиканы Къулилланы министрствуну, Нальчикини администрациясыны келечилери, назмуучуну жууукълары, жазычула, жамоуту да кыатышгандыла.

Гуртуланы Бертни хурметине - эсгеруу къангъа

Жыйылганын алгъышлай, культура министр Мухаддин Кумахов байыл Адабиятын жылына саналгъанын аны чеклеринде «тёрек столла», юбилей тубе-шюле аслам къурагъанларын айтханды. КъМР-ни халкъ поэти Сюзайлы Ахмат акъылман пост ажур жылларында бу юйде жашырын эсгергенди. Ол Гуртуулу малкъар адабиятын башламчыларындан бири болганын, культура-адабды жарыкъ из кыйганын, аны

жаныгъа кюч алып, бу жуумушу тамаларына ышанганын да билдиргенди ол. Поэт, тилманч Александр Прижников а тамата къалам къарындашын жазгъанлары адмаланы эсперинде, жюре-клеринде ёмурлеге къалгъанын чертеди.

Къабарты-Малкъарда къурагъан жыйылыула биринчи кере келмейди. Сиз жигитле-ригизини, айтхылыкъ келечиле-ригизини даражаларын кётере билгениз, миллетини араларында шубулукъ жюроткенгиз ючюн хурмет береме. Алай эсе уа, мында жашагъан халкъыны тамблагъы конютери жарыкъ болушукъ.

Тюрлениуле

Нахушев атлы орамда хал тюзетилинирикди

Нальчикде Нахушев атлы орамны Чехов эм Кешоков орамла бла чекленген кесегинде машинагъа энди халда бир жанына жюрюрге эркинлик берилди. Тийишли оюнуу шахар округну жерги администрациясы этгенди.

Къырал программа тохтамай жашауда бардырылады

Нальчикде Россей Федерацияны Президентини «Билим беруу эм ишлени жаны бла къырал политиканы бардырыу» деген буйругъун жетгенди бардырыу жаны бла ведомство аралы ишни къуаууну кенеш бардырылганды. Анга КъМР-ни Правительствоу Президенти башчысы орунбасары Билим беруу, илму эм жаш тыёнюну ишлери жаны бла министр Нина Ермакова, республиканы Башчысы къырал оюнуучу Хачим Кумоков, муниципалитетини билим беруу управленийларыны келечилери да кыатышгандыла, деп билдиргендиле министрствуну пресс-службасындан.

Бийлини 70-75 процентинде алай программадан хайырланаргъа амаллары болурга керекди. Республикада биюглюкде къышкъа билим берген 113 учреждени ишледи. Алада 110 миңден артыкъ сабий окуйду. Ол санда беш миңден артыгъа эки неда андан аслам биргилеуге жюрюйдюле. Сагъылыгъан шартла бу жаны бла башыла бепленген борла толтурулганына шагъатыкъ эведиле.

Билдирюу

КъМР-ни Парламентини депутатларыны эслерине

2015 жылда 26 ноябрьде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини кезиуюлу жыйылыуу болушукъду. Ол сагъат онда башлангычыды.

КъМР-ни Билим беруу, илму эм жаш тыёнюну ишлери жаны бла министрини орунбасары Александр Кири 3-7-жыллыкъ сабийлини школгъа дери билим беруу бла жалгъычу эмда 5-18-жыллыкъларга къошакъ билим беруу программаланы юсюнден доклад этгенди. «Электрон сабий сар» информация системаны шартларына кёре, юч жыллары толмагъан балаланы саны билим республикада бийылкёл къалмай 40 миңг (39970) болганды. Ючден жетиге дери уа – 49938, деп билдиргенди ол. Биринчи къауымдан школгъа дери билим беруу жуумушла бла 8419 сабий жанылыгъанды, экинчиден а – 40687. Садиклеге онеурьде уа бийыл 2712 эм 307 бала турды.

Жыйылыуда дагында 25-65-жыллыкъланы арасында квалификацияны көнчюндириу неда устьфикцияны юкюндириу программа бла осыгъананы иш бла жалгъычу юсюнден да айтылганды. Чекленген онлары болганын (сакъталаны) окутургага жоруу билим беруу учреждениланы санан 25 процентте дери бекбейту проблема да осыкозгенди.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Министерство бийыл муниципалитетте бла биргеш къошакъ дери билим берген регион системаны жангыртуу жаны бла тийишли мадар этгенди да билдиргенди докладчы. Март-июнь айыны нечюде аны бла байлалы къауым норматив-актла къабил этилгендиле.

Ахырында республиканы Билим беруу, илму эм жаш тыёнюну ишлери жаны бла, Спорт эм Культура министрстволарына, бириктен коллегия бардырырга, райокалы шахар округуны администрациялары бла биргеш къошакъ билим беруу программаланы келир жыл асламыракъ сабий хайырланаргъа амал табаргъа да рекомендацияла этилгендиле.

Командабызга бийик багъа бичилгенди
2 бет

Ниятлери, фахмусу бла да халкъына къулулукъ этгенди
3 бет

Патриот сезимлени къозгъаган тубеши
4 бет

«Заманы» - хар таулу юйюрге

Хурметли окуучула! «Заман» тарыхыбызны ачыкълау, культурабызны айнытуу, тилибизни, адет-төрелерибизни сакълауу дайым кыйгъысын кереди. Дагында жаш тыёню ахшы юлгопде юйретуюну, ол адепли, окуулу, хурнери болуп ёсюнуу баш борунна санаиды. Алайды да, жазылыгъыз, олыгъыз, окугъуз она тилибизде чыкъган газетини. Анда босмаланган материалла бла сабийлиригизини, туудукларыгызны шагъарей этигиз. Ийяныгъыз, ол хар таулу юйюрге жангыз да игилик келтирилди.

«Заман» газетини редколлегиясы. Бизни индексбилез - 51532

Пенсиялары кезиуенде эм толусунлай төлеуде чырмаула жокьдула

Ахыры. Алы 1-чи беттеди.
Битеу да бирге уа 29550 сертификат койорлени жашуу болупларын илгендиргенде, жашуу журт кредитлени төлегенде хайырлангычанды. Бу жумушкарга 11 миллиард сом кьоратылганды.
Татьяна Егорованы пенсия адамлага кьалай кошенингени юсюенде соруюуна жууап бер, доклады, законлага кер, кар адам да ахасын келтирил компанияны, мадарны да кеси сайларга эркин болганын айтканды. Пенсиясын ююенде жетдирипирин тилерге неда кассага барып, кеси алырга, аны банк сьетуна етдюруге да болукьду. Пенсиялары заманында тө-

леуюу юсюенде айтканды уа. Николай Баков ол жаны бла бир торлюо борч, тыгызын болмагызын чертгенди. Россейни Ара Банкы «Еврокоммерц» банкны лицензиясын сыйгырганы ючюн а, аны клиентлеринден келген заявляенила кьыса заманын ичинде сьозюлгенди, пенсиячыла ахчаларын башка кредит организацияны косо бла алырга мадарла этилгенди. Алай бла ол заманында төленирикти, деп сьез бергенди доклады.
Парламентарийле хакьны жашырын төлеуюу проблемасын да кетюргенди. Николай Баков айлыккы «конвертерле» төлеуюу кетериу маганалы иш болганын

чертгенди эмда адамла келир заманда пенсиясы кьалкьыларына жарьсамагыларны сейр этгенди.
- Адамла иши стаж болса, заман жетсе, пенсиясы кьалмазлыкларына, кьырал алага ахча төлериине юйюргенди. Алай энди уа хал тюрленгенди. Хакь не улуу да болсун, алай страхователь фондга ахча етдюргөсө, пенсияны бек аз өлчөми төлги бир пособие алыкьды. Пенсия уа хар адамны да хакьындан этилген төлеулеге кер кьурады. Алай иш беруючу аланы тийишли өлчөмдө бөлмөсө, заман жетсе, адам ахасыз кьылырга да болукьду. Аны ючюн

а, алгандан да кьыйгы этерге, келир заманыгызын юсюенде биюнолюкте окуна сагыш этип башларга керексиз, - дегенди доклады.
Кенгешде айтылганын эсге алып, президиум тийишли эсгериуени кьайыл керегенди. Ол санда Пенсия фонду Управленисына страховой төлеуледе жыйылган борчу кетериу жаны бла мадарла этерге, ведомстволаны арасында байланышканын кючлерге керексиз белгиленгенди. Дагыда анализ (юйор) капиталны хайырланганда сертификатланы иелерин эркинликтерин сакьларганы, аны кьайыл кьоратырга жарганыны юсюенде аспамлы

информация органлада анылагы иш бардыргьга керексиз да чертилгенди.
КьМР-ни Правительствоосуна бла муниципалителени таматаларына бюджет организациялада страховой взносла ючюн борч жыйылмазча мадарла этерге эсгерилгенди. Суд приставаны федерал службасыны КьМР-де Управленисына уа страховой төлеуу ючюн борчланы юсюенде материаланы толтурурга, аханы кьайтарыу жаны бла мадарла этерге белгиленгенди.

Люба БАТЫРОВА,
КьМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Краснодарда сууну жагыасын эм аттракционланы паркын ишлерикдиле
Краснодарны властыры Кьобаны жагысын узун этуюу эм аттракционланы паркын ишлеуюу проекткени хазырлайды. Шахарны администрациясы пресс-службасы аланы тапландыруу болжалларын бла кьораталыкь ахчаны өлчөми билдиргенди.
- Бусагыда сууну жагыасын тапландыруу планнга кьарала турды. Аны узунлугу он километр болукьду. Проектке кер, мында хауда айлануу аялваа бла жазуу кенлик, аяк машина жолукьла, сабий, спорт майданы эм башка затта куурулыкьдыла, - дегенди Краснодарны бар-архитектору Игорь Мазурок.

Адгьегеда кьанатгы этини чыгырары иги кесек ёсгенди
Адгьегеда кьанатгы этини чыгырары танг кебейгенди. Аны юсюенде Эл мюлк министрствону башчысы Юрий Петров билдиргенди. «Россейде ол керююдо 8,2 процент, бизде уа 92 процент болады», - дегенди ол.
Ёсю Адгьей бойлер биригину жагы корпусларын хайырлангыча беруу бла бойламды. Анга республиканы торлюо-торлюо муниципалитетлеринде беш производство майданла киреиле. Сагыланган предприятие регионда чыгырары этини бу торлюосун 66 процентин тутады (23 миң тонна), деп белгилегенди министр.

Ставрополь крайда 480 ёксюз сабий фатарла бла жалчатылыкьында
Келер шь регионду властыры бар борчу тамсиларга 469 миллион сом бөлюкьдөле. Аны юсюенде администрацияны пресс-службасы билдиргенди.
2016 жылда ёксюледе 480 фатар сатып алылды. Бу иште 469 миллион сом кьоратылукьды. Ол а быгылы ахакьсиздан 156 миллион асломды. Бир-бир подраждикле, деп белгиленди дагыда, кьырал контрактлада жазылган борчларын толтурмагында. Алайланы арасында «Юг строй», «Капитал инвест», «Евродом строй». Алай ол кь фатарлы юйю биудирге айтканды, алай сьелерине не болмагында. Энди ала бла келишмели бузарга дейдиле.

«Терские ведомости» газетини унутмагында
Шимал Осетияны ара шахаринда революцияда дер чыккан «Терские ведомости» газете мемориал кьанга ачылганды. Белгини бусагыда тигиучу этил орналган мекемда салганды. Мында эрттеги башма изданыны редакциясы, аны бла бирге Терк областын типографиясы турганды.
Кьуангы ачыу кьуангь халда ётгенди. Бу иш шьндого «Терские ведомости» басма юйюу башламчылгы бла тамоланганды. Жыйылмада айтылганьча, сагынылган газет мында 1868 жылда чыгып башлаганды, революциядан сора аны жопхандыла. Бу изданидада култура, илму темалага сейр материалла зорфха урулуп тургандыла.

Кьурулушну жюрюшлери ушлудула
Азроковал комплексни мекеманы 2016 жылны кюз артында биудирге айтдыла. Аны юсюенде Ростов областыны губернаторуну биринчи орунбасары Александр Гребенчикь билдиргенди. Кьурулуш кьыстау барады, тохташдырган график тюз толтурулды.
Быйыл баш подраждик мекеманы мурдорун ахырына жетдирге керекди. Андан сора да, бусагыда перронун тапландыруу бошало турды. Россей Федерацияны транспорт министри Максим Соколов Донда аэропортта кьурулушну жюрюшлери бек ушлудула, дегенди.

Шимал Осетияда улоугьа хакь кёторюлгенди
Владикавказда трамвайда эм автобуса баруу ол сомдан онгоче керек ёсгенди. Маршрут таксиде уа онкенден онбеге белгиленди. Муниципал эм шахарла арасы ташуула километрин жол багысына да кьашуулганды.
Эски тарифле ол бла жарым жыл тюрленген тургандыла. Ала транспорт предприятиялага хайры ишлерге ош бермегенди. Ол кезинде запас керекле, бензин багы болгандыла. Маршрут таксиде водителери келерине заран келтирин урунгандыла. Ма ол себеден этилгенди бу оюну.

Бир ненча производство ыз нерикдиле
Келер жыл Ставропольни индустрия паркларын жагы промышленностье предприятла хайырлангыча берилдикди. Регионун профильни министри Виталий Хоценко айтканга кер, ала, бек оздон, юч жагы заводун эм эки цехни жибериуюу сакьлоуыдыла.
Невиномисский, радיותר заводдан сора, «Ставрополь Авто» предприятканы курулуш андан ара бардырылды. Ипатовде бусагыдада технологияла кер кьире куруу завод иштет башларукьды. Андан тышында да, Невиномисский паркны тикрениде бир жагы производство ачагы мурат барды, деп белгилегенди министр.

Илму-техника фестивалы Командабызга бийик багьа бичилгенди

Краснодар крайда «Орлёнок» сабий арада робототехника эмда илму-техника чыгармачылыкь жаны бла «Робокарт-2015» деген Битеуроссей фестивал бардырылганды. Анга Кьобарты-Малкьарны командасы да кьатышканды. Аны кьсуууна Окьуучуланы илму-техника чыгармачылыкь жаны бла республиканы арасына келечилери киргендикле, деп билдиргенди КьМР-ни Билим беруу, илму эм жаш төлюно ишлери жаны бла министрствону пресс-службасындан.

Сабийле фестивалны кезуюнде бардырылган илму-практика конференцияга да кьатышкан эдиле. Торлюо-торлюо техникаканы кьурауда, эришюледе, мастер-класслада да бизни республиканы келечилерини усталыкларына бийик багьа берилгенди. Игирек сынаулары болган окьуучу-

ла уа проекткени кьргозтленди эмда илму-техника сферада эм робототехникада шьндого жетишмели бла шагырейленгенди.
Конференцияда «Отевал лаборатория РоботЛАБ» проекткени чеклениде билим беруу учреждениялада техносфераны айнтыу жоллары да сьозюлген эдиле. Фестивальга кьатышканы Ассоциацияны бла космонавтикаканы юйюенде жокьлагандыла, астрономия обсерваторияда да болгандыла. Экскурсияны кьурагына алага деп чыгармачылыкь дереле да бардырган эдиле.
Школчула бу сабий араны иши, терелери бла шагырейленгенди. «Таныштыну ингринде» уа ала келерини командаларыны

юсюенде оюн халда шартла келтиргенди. Ызы бла бардырылган концертде да жыр-тепесу жаны бла хунерликтерин ачыкьлагандыла.
Фестивалны баш жумушу - «Робото-БУМ - Будущее умных машин» деген илму-практика конференция болганды. Сабийле анда илму-излем, жангычлыкьларын, практика ишлерин туура этгенди эмда келери кьураган роботланы ачыкьлагандыла.
Бек ити проекте окьуучуланы илму-техника башламчылкьларыны кьырал тизмесине тюшерикдиле. Аланы жашауда бардырыу илму билеклик этилдики. Бу иште алыч университет-

лени бла институтланы преподавательлери да кьошулукьдула. Сабийлени бардыны да проекткери хунерли жаш төлюно электрон тизмесине тюшкенди. Аны бла бийик билим берген учрежденияла да шагырейленирге болукьдула.
Конференцияны ахырында бизни республиканы командасындан сегизуле дипломла эм грамота-ла бла сауьалангандыла. Сабийле робототехника жаны бла да усталыклары шарт кьргозтгенди: «Роботланы футболуну» чемпионатында Кьобарты-Малкьарны келечилери оч номинацияда дипломла кьолу болгандыла.
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТИРНЕКЛИК Жетишимлилеге - энчи стипендияла

Хунерлери болган жаш төлеу болушукь этну умут бла быйыл Кьобарты-Малкьарда «Единая Россия» партияны бөлуюуно башламчылгы бла школдада жетишмели болдурган окьуучулага энчи стипендия төленирикти. Анга тийишли болгандылары санында Элбрус райондан Ахматланы Исмайыл бла Байсолтанланы Камилла да бардыла.

Байсолтанлы Камилла.

Ахматланы Исмайыл.

Маданият юйюенде ол миллет төпсуюден куюкьга жорюйдө. Кьап торлюо концертлеге да кьатышканды. Школдан сора Исмайыл Санкт-Петербургда Архитектуракьурулуш университетте кирге умут этеди.

Жангьз да бешлеге окьуйду
Кьенделен элчи ючюночю номерли орта школуну тогузууюу классында окьуган Байсолтанланы Камилла тенгелерин арасында намысы жюрюген кьылды. Жарыкь бети, ачык кьыло, адепли, ишени эбине жетдирген. Кьаууи жылыни классда староста болуп турганды. Окьуучуланы школ жашауларын бардырыуда усталга да иги болушды. Байрам, ёзге болса да, аланы хазырларга, етдюруге улуу себеплик этеди.

Билим алырга итине, биринчи классдан биюнолюкте дер жаныгь бешлеге окьуйду. Жыл сайын ол «Окьуда жетишмилери очон» деген сыйлы грамота бла сауьаланды.
Класс башчысы, Камилланы устазы Бичекуланы Калимат айтканга кер, кьыз районда, республикада эм кьыралда да

бардырылган олимпиадалага бла конкурслага тири кьатышып, биринчи жерлеге тийишли болгандыла туруучу. Ол санда математикадан «Интеллект - Экспресс» деген битеуроссей конкурсада, орус тилиден «Олимпиада» республикада биюнолюктен бла химиядан «Биология» деген конкурсада, китал окурга сьогейлен араларында бардырылган «Живая классика» деген халкьла аралы эришюде кьыз атын махтау бла айтдырганды.

Кьызын чыгармачылыкь хунерин да белгилерчады. Ол музыкадан школду да бешле бла бошоганды. Биюноча бег а сурат ишлеуге сьогейленди. Аны бла байланыш районда кьап болмай бардырылган «Отка сакь болушгь» деген конкурса экинчи жерин алганды. Школчуланы араларында спорт бла байланыш «Президент эришюлени» районда бардырылган кесегинде да эм иги жетишмели болдурганды. Тамблагы конде жашауда жерин табарга Байсолтанланы кьызыларында билим, фахму да барды деп ышаныгылы айттырады.
Анатолий ТЕМИРОВ.

Эркинликсиз мекеманы сьоегенни кьыйыны зырафды

Бу кондеде Нальчикде Мьеню улу атлы орамда 163-ночю номерли юйюно жанына эркинликсиз кьозакь халда ишленген мекеманы кетере турардыла. Шахарны жер-жерли администрациясыны муниципал контроль Управленисындан билдиргенлери кер, ол оюнуу Нальчикни шахар сьуюду этенди. Республиканы Баш сьуюду уа аны конюнде кьыйганды.
Тийишли тиктеуе ошююкь кьатында жашаула тарыгуу кьыагыт жазгьанларындан сора башланган эдиле. Мекеманы инесин алайда орнатрга эркинлик берген бир торлюо документи жокьду. Ол жерни да бу адам сорьган-сурьган этпий ёмбей

ленди. Объекти хатысандан юйюно арбазына энчи техникага кирге ош болмай кьалган эди.
Сьуюно оюнуу толтуруу Суд приставаны службасыны борчуду. Тийишли техниканы бла ишчилени уа шахарны администрациясы бергенди. Шьндого ишчиле ол мекеманы битеу кьабирьгаларын эмда мурдоруну бир кесегин ошот кетергенди. Аны бла бирге тийриги тапландыругьга хазырлануу да башланганды. Специалисте алайгьа жангыдан асралып салыкьдыла. Тетеректе-башха уа ошю, полле орнаталыкьдыла. Ишле бу айны ахырына тамам этилдикиди.
Бизни корр.

Кьоркьуоузлукь Майскийде жер тепгениден хата чыкьмагындан

Бу кондеде МЧС-ни Кьыйын болумдада управление этиу бөлуюуно дежурниине Владикавказда Россейни Илмула академиясыны геофизика службасындан Май районда жер тепгени да заран жетгениди.
Ала Май районда депти билдиретеренике жер тепгенини кьючлоого юч балгьга жетгенин эсгелеткенди. Анда жашагына бу болуюу юсюенде телефон бла айтканды. Халны жер-жерли самюуравленидан юч ишчи кьаууу, районуну от тюшюу-куууларычу

службасыны бла МЧС-ни оператив кьаууларны тингенди. Насыкча, аны хатына не адамлага, не журтлагьа тиймегенди. Так эм жылуу бла жалчынтуу системалага да заран жетгениди.
Кьыйын болумга тюшюп, сизге болушукь керек эсе, экстренный службалага сьелеширге болукьдуз, алачы номерлери: мобильный телефондан - 112, 101 эм юй телефондан - 01. МЧС-де ышанылукь телефон номери - 8(8662) 39-99-99.
МЧС-ни КьМР-де Баш управленисыны пресс-службасы.

Юбилей

Баш кюн Нальчикде Али Шогенцуков атлы Къабарты кы-
рал драма театра къабарты литератураны мурдорун салгын
биринчи профессионал поэт Али Асхадович Шогенцуковну
115-жыллык юбилейине аталган адабият-музыка ингир бол-
ганды. Аны КЪМР-ни Култура министрствосу бла Жазычу-
ларыбызны союзу кырагандыла. Анга ол кюн эртенликке
«Шимал Кавказын миллеттерини литератураларынын тарыхыны
юсонден академиялы ишни хазырлау жаны бла сынама» деген
темага бардырылган «тѳгерек столга» кытышкан кыонак-
ла да келгендиле. Юбилей ингир Адабиятны жылын белгиле-
уно чеклеринде республикада бардырылган тобушуледен
биринди.

Инетлери, фахмусу бла да халкъына къуллукъ этгенди

Жыйылганланы алларында поэтни
жашау эки чыгармачылык жолу-
ну юсонден КЪМР-ни култура министри
Мухаддин Кумахов халарлапганды. Али
Шогенцуков Бахсан районуна Старая
Крепость элинде кѳп сабилый ийорде
тууганды. Школну тауускандан сора
14-жыллык жашчык медиресеге
окуурга киреди. Болсада ол анда кѳп
турмайды. Устазы Нури Цаговну ишден
кетергенлерин жаратмаганын ючюн
бир къуаму жаш бла бирге ол андан
къысталды.

Болсада 1915 жылда Али устазла
хазырлапган курслапга киреди. Аны
жетимишли бошоп, Бахчисрайдагы
педагогика училищеге кетеди. Кѳп да
турмай Улуу Октябрь революция баш-
ланганы себепли жаш бу училищеге
окууну тауусалмайды. Аны жабадыла.
Жаш нѳгѳрлери бла бирге, тууган жур-

«Кабаринка» ансамбль.

Аны бла бирге ол халкъны кѳлден чыг-
армачылыгын тинтиу, жыйшыдыруу
жаны бла да улуу иш бардырганды.

Кесини жазычулукъ ишинден башлап,
миллет назмучулукъа улуу тюрпюлеу
болдурганды. Ол шарт а орус классика
позианы кайырлангырга онг бергенди.
Андан сора да, къабарты назмуну эшити-
лиу магъанасын байыкландырганды.
Айтхылык поэтни чыгармачылыгы су-
ратлау сѳзю айнууна иги да улуу атам
болганды, аны бла бирге уа къабарты
адабиятны тарыхында жангы кезуиму
башлануу, ачылуу эди. Кѳртиди, ал за-
манда, ол кезимде кѳленича, аны чыг-
армалары да лозунгага ушагандыла.
Алай жашауну барыуна кѳре алай ли-
тература да керек болур эди.

Бизде биз кесини зындан биоген-
люкке да халкъ сыйоп окугубан чыг-
армалары кыйыган, миллет адабиятны
мурдорун салгын айтхылык поэтни
юсонден айта эсек, композицияны
алай бушулуу магъанада болшарга-
нын дурор кѳрмѳеи. Ол менин энци
оюумду. Хау, аны дуниясын алышуу
бла бирге жашауну жарсыуну кѳр-
гюзтѳ, ачыкылау, сахна искусствону
алай айтсак, алапат номерле эдиле.
Болсада аланы зындан халкъ аны
унутмаганын, ботюнда биогенлюкке
юбилейин белгилегенин дагында бир
кѳрѳ ачыкыларна жарыктык кѳрѳ-
тѳлѳлей кыалганды.

Кѳртиди, поэт жашай кеткенди. Ал
жаны хар неде да кыруу жарсыуну,
ачыуну эселп турурга керек тѳйѳлѳбѳз.
Кысыа жашауну ичинде ол халкъны
къуллукъ этгенди. Ез тилин, адабия-
тын, театрын айнытурга улуу кыйын
салганды. Неде да бѳк сѳйгенди ол
эркинлики бла ана тилин. Ала анга
жаны кибик багылы эдиле. Ол дуния-
дан кеткендик, халкъ не заманда
да жашаргыган, аны кѳчѳ-кыруу
да улуу болганына ийнанууну кесини
чыгармачылыгында ачыкылаганды.

МѳКЪАЛЫНЫ Зукура.
СУРАТДА: (башында) Мухаддин Кумахов.
Суратлары БАЙСЫЛАНЫ
Марият алынды.

Жулабонны Тахир.

туна къайталмай, Тюркге кетеди.
Анда ол тыш жерни ачылыгын то-
лусунлай сынаганын артада чыгъар-
маларында ачыкыларыкъды. Анасы-
на, тууган элине таныкылыгы уа
аны биринчи назмуусунда «Нанада»
эсленеди. Ол аны Константинопольда
жазганды. Мында ол дагында бир
къаууну назму такыганын белгиледи.
Аладан бири «Терек бахчада» деген
чыгармасыды. Былайда Али тууган
журтундан айырылган черкес кызын
юсонден айтхылыктыга, ол алай бла
кесини къыйналганын суратлай болур
деригин келеди.

Шогенцуков Ата журтунда 1919 жылда
къайтады. Кыалай эм ким бла кел-
генди ол Тюркден арта? Бу сорууга
поэтни биографлары алыкъа толу жууап
бералмайдыла.

Арта къайтхандан сора уа ол топусун-
лай кесини кючюн-кырууну, билимин да
халкъын жарыкландыруу иште береди.
Бахсада къабарты тилден окута, арта
школу завучу, директору, районун ин-
спектору да болды. Аны эрттенкиден
ингир кыраганысына дери юйлеге жур-
юк, школга окуучуна жыйыл айлан-
ганын юсонден да кѳп шарт барды.

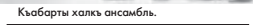
Белгиле жазычу эм поэт Алим Кѳшо-
ков да Али Асхадовичи кылуида оку-
ганды. Артада ол аны юсонден былай
эсгергенди: «Ол къабарты тилден окугун-
ханды. Бизге юйлеге келтирге тѳшсе,
кыангада назмула жазычу эди. Артада
билген эдик ала аны кесини чыгарма-
лары болганын. Адабият кружок
кырап да бардырганды. Анда уа орус
тилден назмулары кѳчѳрѳп, бизни алай
юйретгенди. Ол Пушкинни, Лермонтовну
окуу эди. Аны хайры бла кѳбѳбѳз ана,
орус тилинде да сѳйгенѳбѳз».

Али Асхадовичи Нальчикке кѳчѳр-
ѳе тѳшеди. Мында ол газетле бла
байламлык журютеди. «Кырахаалкъ-
ны» беттеринде бир йзындан аны
статьялары басмаландыла. Алада ав-
тор билимин, окутууну, элде устазын
магъанасын, адабият тилин кырауга
тиийшли болганын юсонден жазыды.

Артада Али Шогенцуковну кыаламы
къата, учуна да башлайды. Аны
«Мадина», «Кыш кече» деген роман-
ларын билмеген хазна жокуду. Поэтни
чыгармачылыгын тинтгенде ол аны
бийиклигине «Кыамат бла Лаца» деген
поэмасы бла жеткенди дейди. Аланы
асламысы аны назму бла жазылган
романга санайды. Айхай да, миллет
литературада ол бѳк улуу жетимши эди.
Аны, артада белгилѳ болганыча, эм ахыр
чыгармасы «Кызыбурун» деген поэма-
сыды. Жарсыуга, ол бизге дери саулп
жетмегенди. Республикага фашист уу-
лачууна кирген заманда аны бир кесиге
тас болганды.

Али Шогенцуковну жюрегинде театр
да энци жерни алганды. Ол, миллет
култураны айнуууну ушангылы жолла-
рындан бири болганын ангылай, аны
ишинде тири кыатышанды. Артада уа аны
кесини чыгармалары да кѳрѳгюзѳлѳген
деген сахнада. «Мадина» операны пре-
мьерасы 1970 жылда Музыкалы театра
болганды.

Поэтни Улуу Ата журт урушуну алында
Кызыл Аскерни тигинлерине ашыгы-
шыла жиберилгенин сынтау неде бол-
ганын бѳгѳн да ахырына дери белгилѳ
тѳйѳлѳду. Аны фронтка элтин барганын
темир жол состав а Полтава тиресинде
кырушуга тѳшеди. Али Шогенцуков
да бирсиле бла бирге жесирге алынды.
Арта Бѳрүбүск концлагерьде зарауат-

Къабарты халкъ ансамбль.

Болсада биз кесини зындан биоген-
люкке да халкъ сыйоп окугубан чыг-
армалары кыйыган, миллет адабиятны
мурдорун салгын айтхылык поэтни
юсонден айта эсек, композицияны
алай бушулуу магъанада болшарга-
нын дурор кѳрмѳеи. Ол менин энци
оюумду. Хау, аны дуниясын алышуу
бла бирге жашауну жарсыуну кѳр-
гюзтѳ, ачыкылау, сахна искусствону
алай айтсак, алапат номерле эдиле.
Болсада аланы зындан халкъ аны
унутмаганын, ботюнда биогенлюкке
юбилейин белгилегенин дагында бир
кѳрѳ ачыкыларна жарыктык кѳрѳ-
тѳлѳлей кыалганды.

Кѳртиди, поэт жашай кеткенди. Ал
жаны хар неде да кыруу жарсыуну,
ачыуну эселп турурга керек тѳйѳлѳбѳз.
Кысыа жашауну ичинде ол халкъны
къуллукъ этгенди. Ез тилин, адабия-
тын, театрын айнытурга улуу кыйын
салганды. Неде да бѳк сѳйгенди ол
эркинлики бла ана тилин. Ала анга
жаны кибик багылы эдиле. Ол дуния-
дан кеткендик, халкъ не заманда
да жашаргыган, аны кѳчѳ-кыруу
да улуу болганына ийнанууну кесини
чыгармачылыгында ачыкылаганды.

МѳКЪАЛЫНЫ Зукура.
СУРАТДА: (башында) Мухаддин Кумахов.
Суратлары БАЙСЫЛАНЫ
Марият алынды.

Презентация

Жигиттерибиз къачан да арабыздадыла

Бу кюнде Долинскде Политика репрессиялга
тушгенин мемориальнда Мызыланы Таубийни
Совет Союзу Жигити Уммайы Мухажирге жѳр-
лаган китабынын презентациясы болганды. Анга
статьяла, очерклер, эсгериле, жигит кеси жазган
чыгармалар, документ материалла, суратла да кир-
гендиле. Тѳбѳшю «Алан» жамауат организацияны
башламчылыгы бла кыруалганды. Анга жазычу-
ла, устазла, жамауат къуллукчула, журналистле
эм бирсиле кыатышкандыла.

Жыйылганланы алларында
сѳлѳшѳрѳ сазыгын бир-
гюню башчысы Бѳппайланы
Суфрин аланы барысына да ыра-
зыгын билдиргенди. Быллай
китапла халкъга батыр ула-
нлары унуттагъа, тарыхын бил-
дире эм багаларга болушукъ
болганын белгилегенди. Жаш
тѳйѳлѳ патриотлукъ жаны
бла ийретиле да аланы магъа-
наларын ангылатханды.

КЪМР-ни Парламентини Куль-
тура, граждѳн обществоно ин-
ститутларын эм асломлы ин-
формация амалланы айнытуу
комитетини председатели Борис
Паштов да китапла бийик багъа
биргенди. Ол ѳмѳрлѳге эсгер-
тѳле кыалганын юсонден
айтханды.

Жазычуланы Союзуну прав-
ленини председатели, поэт Бѳ-
ппайланы Муталип Мызыланы
Таубий магъаналы ишни этгенин
черте, ол авторну кичини китабы

атандан аны авторун грамота
бла сауыгалаганды. Журналист
Богданлы Мухтар а, Мухажирни
хурметле, аны атын жѳртѳтѳн
тауга ѳрлѳрге деген оюмун бил-
диргенди.

Мызыланы Таубий бла къыс-
а ушагыбызда ол кеси былай
дегенди:
«Биринчи китабым --Пегенда
Балтикин» - 2005 жылда чыккы-
н эди. Ол Улуу Хорламын 60-жыл-
лыгына аталып, Совет Союзну
Жигити Байсолтанланы Алимни
юсонденди. Мен а арта, сазгыш
эте кѳлѳп, халкъбыз эки Жигитин
да бирча билирге керекди деп,
бу ишни кыолга алгын эдим.
Аны хазырлауа болушканына
барысына да – Уммай улуну
бир элпиринге, жуукулларына,
жазычулуга, журналистлеге,
китап басманы ишчилерге, бир-
силеге да – жюрек ырызлыгы-
мы билдиреми.

Отгары Малкъар эли вете-
ранлары советини башчысы
Кызаакъланы Борис да Уммай
улуну юсонден эсгерилерин
эшитиргенди. Аны бу сазгыш-
лары китапла да киргендиле.
Борис, Таубийге ырызлыгын
билдирип, анга жѳралап назму да
жазганды.

СКГИИ-ни проректору ѳФен-
даны Фуад чыгарманын жаш
адамлага, келѳр тѳлѳлѳге да
энци магъанасын белгиле, вузу
ректору Рахыланы Анатолинни

МѳКЪАЛАНЫ Зукура.

Жюрекедигин айтыу

Биз насыплы тѳлю эдик!

Жаш кезуонде адам жашууну ѳчѳлѳмзлик, ѳмѳрлѳк
сунды. Акыбалыкъ болор барганы сыйын аны башка,
кыйын, ачы тѳрсонлерин да кѳрѳ башлайды. Заманын
чарчы бурулганлай турады...

Энди жаш тѳйѳлѳбѳз. Дунияда адам улукъ кѳргѳн
кыйынлыкка инжилте, мудахлыкъ салдыла. Ирак,
Ливия, Сирия... Мамылы, ару динибизни даражасына
кыжау жалгын затла. Мингле бла олданган, башлары
тумаланган жаш адамла. Тыш кыралдан мол журт-
ларыбызга сытырылгыра кѳрѳшѳн эриши шартла.

Кыргызга кѳн... Бу полложа жѳрѳгѳга, ишин жѳртлѳ-
рѳгѳге жеткѳсѳн деген тѳлѳк болор. Ала жѳкѳ кѳрѳмѳн
болбѳз. Кыралыкъ кыруулу, тоз болулу, бѳк кесини
адамларына кыайгыруулу, чомарт болулу ийлеибѳз.

1957-1960 жыллада кеси-
чи бизни Ата журтубузда
тууганлабызды. Шѳндѳгѳ
кыайгылы дунияда кесибизни
мамурлы этген сабилыгибизге
жууру этѳбѳз, заманын кесини
да, адамларын да эсгерѳбѳз.
Закый Кыайсыбыз, Шахму-
раланы Саид, Отарланы Керим,
Тѳппеланы Алим, Залиханланы
Жанакыйайт, Кациланы Хабу,
Боташланы Исса... Кѳп игиле-
рѳбѳз сау эдиле.

Хар адамны кесини кимден
да багылысы болады. Манга
ала - атам, анам, жуукулларым.
Орамбыз, кыоншуларыбыз.
Устазларымыз.

Мени багалы атам, анам!
Сиз халкъбызны сабилык
гючѳлѳк кыадарын да тартах
эденди. Эсгерсем, хар заманда
да жюргѳми мудахлыкъ бий-
лейди. Отурус заман сизни
да, тенгилерини да сабилы-
гигизини урлап, замансыз
улайтхан эди.

Алай адамлыгыбызгыны, огъ-
урулугузууну кыачыралмагъ-
анды. Заманында, эсим жетип,
жашуудан халор соруул-
мѳн, суралымды. Мен бил-
ген: кыоншуны сѳйгенсиз, жу-
укъланы тѳрге миндиргенсиз.

диге: Каммарият Мухараевна,
Бѳджоу Поликарпович, Адай
Жархаматович, Хажимамил Ху-
сейнович, Махмат Азретович,
Салих Идрисович, Владимир
Аковлевич, Антонина Петро-
вна, Мусос Даммаевич, Акул
Мухамедович, Софья Магомедовна,
Абдужан Муртаевна, Шахым
Бабрибѳевич, Сакитан Анваровна.
Сиз сау бир дуния эдиз!

Бизни огъурлу орамбыбыз,
халп кыоншуларыбыз! Адам-
ла бир бирлери бла кыалай
жашарга керек болганына
юлго эдиз. Бирде бир бирге
болушукъ исеу кырай, бирге
ашуу эше, жангы картоф бла
бишакъ ашай бирде жашайып,
той кырай, жашуубуз жарык
ѳте эди.

Биз гитче эдик. Халкъ кѳч-
гончѳлѳкѳден сора тууган
жерине кыайтханын кыуунап,
къыстау насыплы жашуу кыу-
рагъанын билмей эдик. Сабил-
герни ючюн, кеси жашаулары
ючюн, кыралы ючюн деп, кол-
хоз тѳлѳлѳде, фермалада, къы-
лада къыстау ишлей эди. Мын-
да тууганла, жашуу ѳмѳрлѳде
да ата-ана, гыржын ийи, гинжи
юн бла баргын сун эдик.

Насыплы тѳлю эдик. Энди
биз да ата-аналаныннала, ап-
пала болганыбыз. Жашуу-
ну кѳп тѳрлѳ болуларында
халар билирге, ангыларга
эртте жетгенѳбѳз. Шѳндѳгѳю
жаш тѳлѳ, керектерин табип,
муграммай, эркин ѳсгенди.
Алауга кыууан тежей, Аллах
тууганын туудукъланы хар
кадан кыраласын деп тилеибѳз.
Осал затлага алданып, таула
аделтени, тѳрелени унутмазла-
рына ийнанѳбѳз. Халктын хар
жумушун жарай, биз насыплы
тѳлю эдик эле жашаймын!

ЖѳЛАБЛАНЫ Сакитан.

ТЮЗОНЛЕЙ ѳФИР

Соруу, жарсыуу болгын тынгылы жууап табарыкъды

Сабилеге право жаны бла се-
беллик эту битѳурсѳей кюню
чеклеринде 20 ноябрѳде КЪМР-ни
Уруну, иш бла жалчытуу эмда
социальны кѳруулау мини-
стрствосуну жамауат бла телефон
ачык ѳфир бардырылды.
Жарсыуу болгын адам ол кюн
юристанде, психологдан эмда
жашуудан халор соруул-
мѳн, суралымды. Мен бил-
ген: кыоншуны сѳйгенсиз, жу-
укъланы тѳрге миндиргенсиз.

Республиканы районларында
бла шахарларында Уруну, адам-
ланы иш бла жалчытуу эмда
социальны кѳруулау аралада,
«Намыс» деген акылыбалык
болмагын сабилеге тургын ре-
спубликада кыруулау ишине
юйѳргѳ керек. 2012-2017 жылда
бѳк борчпадан бири - ѳкѳсѳ
неде кыар адамлары болмай
кыалгын сабилеге кыруулау

болушукъ тапдыруду. Аны че-
леринде биогенлюкке салуу да
къыралда юриспруденция жаны
бла специалистле бу жаны бла
ишни хакъсыз бардырадыла.

Бизни корр.

Басма

Көплеге хайыр келтирлик китап

Мария бля Виктор Котляровланы Нальчикде китап басмаларында «Творчество Алим Кешокова в вузовском изучении» деген ат бля оқыу пособие чыкты. Ол студентке, ботюнда филология факультетде оқыуаналга, преподавательге эм жазычуу чыгармачылыгын сойгенлеге ахшы сагыды.

«КМКУ»-ну преподаватели, филология имулану доктору Зера Бакова эрттеден бери да белгиле кыабартылы жазычуу адабиятка суратлау сөз байлыкка этенг кышумчулугун тинтиу бля жетишмиле кюрешип келеди. 2014 жыл-

да, Алим Кешоковну 100-жыллыгына аталып, бу киталны биринчи кесеге чыктыган эди. Шендо басмалангану аны баргызынды, дегенди Виктор Котляров. Китап кеси да юч кесектен кыуралганды. Биринчи -

«Биринчи дуния уруш халкыны эсинде эм суратлау литературада» - адабиятта бу кезиуу кыалай кергозюлгенини юсюнденди. Экинчи башында - «А.Кешоковну» Сломанная подкова» романында мифиу суратлау функциясы» - автор чыгармасында таурухланы башха-башха вариантларын кыалай хайырлангананы тинтиу этиледи. Ючюнчюсюнде - «А. Кешоковну чыгармачылыгында дунияны эм адамны концепциясы» - жазычуу жыйырмачны ёмюрню

токсынынчы жылларындагы лирикасыны темалары соююдеди.

Байламлыкыла

Патриот сезимлени кыозгыган тюбешу

Көп болмай РФ-ни ФСИН-ини КМР-де Управлениыны «Вулкан» спецназ отрядында Бабуент олдети кадет интернат - школуну отузга жуук оқыуучусу кыонакда болгандыла. Сабийлеге ведомствону башчысы, ич ишлени полковниги Мухамед Маржохов тюбегенди. Ол жаш адамлагга гитчеликден окунуа аскерчиликни сайлаганларына ыспау этип, ала бююнлюкде жамуатка тенглеринден эсе энчи керонгенлерин да белгилегенди. Келир заманда быллай тюбешуле кыурала турурга керек болгандарын да билдиргенди.

бардырганды, отрядны юсюнден толго халар да билдиргенди. Ол санда борчларын тындыра көп жердеде боугурга тюшгенлерин, кыаллай саугыла бля белгиленгенлерин да айтханды. Кадетле спецназы энчи техникасы турган паркында да болгандыла. Хар нени билгирге

итинген жаш адамла соруула берир ючюн кыоймагандыла. Ахырында кадетле керти аскер как бля сыйланганларын санда управленианы атында эзде кыалгыча саугыла да алгандыла. Школну усталары тийишли кыонакбайлык этгенлери

ючюн салуай да ведомствого жорек ырызакчыларын билдире, мында арнысында жаш адамланы патриот сезимлени кючлер ючюн кыонакгыла терк-терк келе турулукларын билдиргенди.

УОСИН-ни пресс-службасы.

ПРОКУРАТУРА

Профилактиканы тирилтирге аслам эс бургандыла

КМР-ни прокуратурасында законлагга бууклыкыла этип наркотиклени бля психотроп затланы сатуу-алуу тохтатыу жаны бля ведомствала аралы ишчи кыаууну жыйлыгуу болганды. Анда право нызамны саклачуу органыла бу жаны бля ишлени керюмдөлери чыгарылгандыла, деп билдиргенди бизге ведомствону пресс-службасында.

Кенешге РФ-ни Нарконтролюну, ФСБС-ыны, ФСИН-ини Кыабарты-Малкыарда управлениларны кыулукчулары, КМР-де МВД-ны, Саулук сакылау, Билим беруу, илму эм жаш тюнону ишлери, Спорт жаны бля министрстволаны келечилери да кыатышхандыла. Жайылууда белгиле этилген шартлагга көре, быйлы тогузу айында законлагга бууклыкыла этип, наркотиклени, психотроп затланы эм алгызга ушалау вешстволаны сатуу-алуу бля байламлы 861 амьялык этилгенди. Ол а былтырын бу кезиууно керюмдөлери 14,4 процентте азды (1006 амьялык). Ол санда ауур эм бек ауур отну хайырлануу бля байламлы 400 бууклыкы ачыкланганды.

право нызамны саклачуу органыла наркотиклени, психотроп затланы сатуудан тюшген ахчаны закон халгга керюруу бля байламлы шартланы баыларга, аяланы тохтатырга керекликни чертгенди. Бююнлюкде уа республикада наркотиклени хайырланганлары ючюн 1234 адам (былтыр - 1187) эсепде турадыла.

Акылбалык болмагандылары арасында бу аурууну профилактикасы жаны бля ишчи кыуралмаганды да белгиленгенди. Былтыр а наркоманлагга эсепте 21 жаш адам тура эди, быйыл а алгызга энтта оноулан кыошылгандыла. Андан сора да, быйыл 16 жаш адам наркотикле бля байламлы амьялыкыла этгенлери ачыкланганды.

Алай профилактика системаыны органыла, акылбалы

лык болмагандылары ишлери жаны бля комиссияла да жаш адамла ууну не сылтау бля хайырланп башаганларын, бу ауруккы чыктыла кыатышхандарын тинтмелийле, профилактиканы тийишли даражада бардырмайдыла. Ишчи кыаууну келечилери муниципалитетдеде наркотиклеге кыажу комиссияла борчларын тийишлисича тамамламагандарын, ол санда уулу кыардыны ёсдюруге кыажу иш кыуралмаганды да айтхандыла.

Сёз нарконтронланы ачыкылауу, аяланы жабуюуну юсюнде да баргыанды. Жууапты кыулукчулагга уа «алтык наркоманианы» тохтатырга кереклиси да кыаты эсерттигенди. Жыйылууда этилген предложенияланы эсе алып, право нызамны саклачуу, башха жууапты органыла да профилактика ишчи тирилтирге, ведомстволаны арасында байламлыканы кючлерге керелиси белгиленгенди.

Басмагга ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды

Ярмарка

Вузлада оқыурга сойгенлеге себепликке

Нальчик шахары Урунуу, адамланы иш бля жалчытуу эм социальный кыоруулау арасы 9-чу-11-чи класслада оқыуаналга деп билим беруу жуушланы төрели республиканы армисияны бардыргга дейди. Анга бизни республикадан, Владикавказдан, Пятигорскдан эм башха шахорлардан 20-дан аслам билим берген учрежденияла кыатышкыдыла. Ярмарка КМКУ-ну Социально-гуманитарный институтунда 18 ноябрде 11.00 сагытта ётеркиди.

Адабият ингири

Жангы жыйымдыкы

20 ноябрде Куулийланы Кыайсы аты Малкыар кыарол арона театра Езденианы Сафарны «Эс деген назму жыйымдыгын презентациясы болуккыда. Киталны Коня шахарыны «Аз - Алап» жамоауат биригуюу латинизда чыгарыды. Зорфы алай болганлыкыла, назмула кыарочай-малкыар тилде окулдыла. Басмагга бу ишчи Метин Почлю (Куууатланы Метин) хазырлаганды.

Ингириге белгиле алимлерибиз, жазычуларыбиз, Тюркден келген кыарандашларыбыз эм бошхала да кыатышкыдыла. Ол кон аюу художник Черкесланы Тахирин ишлерине, киталадан кыуралган керюмчю кыаргы эм да болуккыда. Ингири 18.00 сагытта башлонырды. Хош келинги!

Окыуучуну анкетасы

- 1) Кыаллай рубрикала бля материалла бизни газетде Сизге артыкыда сейридиле?
- 2) Кыаллай материалла эм авторла Сизни эсигизде кыалгандыла?
- 3) Сизни акылгылыгыга көре, не зат жетмейди «Заман» газетте?
- 4) Кыаллай темаланы юсперинден жазса, кыаллай проблемаланы көтрөсө сие эдиги газетибиз?

Хурметли шубхла!

Анкетаны газетни төртюнчю бетинде басмаланган адресге иеригигизни тилейбиз.

Акция

Бир инсан да жолда ачымазча

Нальчик шахары Урунуу, адамланы иш бля жалчытуу эм социальный кыоруулау арасы 9-чу-11-чи класслада оқыуаналга деп билим беруу жуушланы төрели республиканы армисияны бардыргга дейди. Анга бизни республикадан, Владикавказдан, Пятигорскдан эм башха шахорлардан 20-дан аслам билим берген учрежденияла кыатышкыдыла. Ярмарка КМКУ-ну Социально-гуманитарный институтунда 18 ноябрде 11.00 сагытта ётеркиди.

Акцияга жолда кюрюнюо кыууулуугу жаны бля инспекторла да кыатышхандыла. Ала уа ёсеп толго ючюн жууаплы болулган, саклыкыны тас этмезге, жорукыны бузмагга чакырыгандыла.

аралы кононо юсюнден айтхандыла, республиканы жолларында хар жылдан да абадана, сабийле да ёлгенлерин эсертгенди. Акцияга жолда кюрюнюо кыууулуугу жаны бля инспекторла да кыатышхандыла. Ала уа ёсеп толго ючюн жууаплы болулган, саклыкыны тас этмезге, жорукыны бузмагга чакырыгандыла.

КМР-ни муфтийини орунбасары Алим Сижажев, ол кеси уа «Помоги ближнему» волонтер клубга башчылык этиди, жамуатта танчылыкканы, тенглини жалнытыр ючюн, адамларыбиз кыауалада ачымаз ючюн хар бирибиз да нызамга бойсунурга, законланы толтурурга борчу болганыбызны чертгенди.

Бизни корр.

Полиция

Мурдар терк кыолга тюшгенди

РФ-ни Следствие комитетини КМР-де следстве управлениыны кыулукчулары Малкыар коноу олден 1942 жылда тууган эр кишини ёнону тобылганы бля байламлы Россейни Уголовный кодексини 105 статьясыны 1-чи кесигине көре (адамны ёлтуруу) тинтиу башлагандыла. Ведомствонда бизге билдир-

генлерича, быйыл 16 ноябрде ингириде 8 сагыт 10 минута сагытылган тийреде «Аз-барты орамда юйеден бирини иеси бахасында 73-жыллык кюношусуну ёлюгон тапханды. Аны юсюнде бичак бля салынган жарала бар эдиле.

КМР-де МВД-ны уголовный розыскны кыулукчулары эмда

Зольск району полициячылары бирге тамамлаган следствие эм оперативти ишледен сора мурдар тохташдырылганды. Ол бу жерден 35-жыллык эр кишиди.

Уголовный ишчи тинтиу андан арты бардырылды.

Бизни корр.

УЧРЕДИТЕЛЬЦЕ: КЫАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛЯ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИОНА:
ЖАНГОРАЗДАНЫ Назабет (баш редактору орунбасары)
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары)
ТОКШУЛУДАНЫ Борис (жууапчы секретары)
ТИКАЛАНЫ Фатима

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору примойки - 42-63-01.
Баш редактору орунбасары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууапчы секретары - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62, Корреспонд - 42-63-52.
РЕДАКЦИОННЫ БЕЛОМТЕРИ:
Жамуат-нонттика жазуу - 42-67-68, 42-24-02.
Културга - 42-75-82.
Социальный-экономика - 42-66-73, 40-59-18.
Жагылыкыла эм спорт - 40-83-93, 42-66-71.
Окыуучула бля байламлыкыла жорукуюу эм реслама - 42-37-94.
Тышмачыла - 47-31-28. Эчи корреспондент - 42-68-72. Бухгалтерия - 42-30-87.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бля кыагыт жорютмейди. Кюоу жамалгага респондент этилмейди эм ала артка кыайтарылмайдыла.

Газетде басмаланган материалла айтылган оюмла редакцияны оюму бля келешимге болуккыда. Алай айтылган хар зат ючюн

Россей Федерацияны Басманы юсюнде законну тийишлиликке материалланы авторлары келесери жууапмайдыла.

Редакция авторлардан 400 газет тизгинден (машинка бля жамалтан 5-бет) кетипо алмайды.

Газет Басманы эм асылманы информацийны эркиндиклени кыоруулау жаны бля Кыабарты-Малкыар регион инспекцияла 1994 жылда 14-июн июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагга КМР-ни Басма эмда асламла коммуницияла жаны бля кыарат комитетини компютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспекте, 33

Газетини ислерине тапдыруу ючюн КМР-ни почта связыны федеральный Управленисы жууапды.
Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газетини роинизгага сатыу ючюн КМР-ни «Роспечать» акционер обществосу жууапды.
Телефон: 42-69-34

Номерге графике көре 19 00 сагытта кыол салынды. 20.00 сагытта кыол салынды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИ:
ЧЫГЪАРЫЛА:
Курдандыны Сюлемен - дежуурый редактор.
Кестенчиланы Зульфия - жууапчы секретарыла орунбасары.
Зезаланы Лида - (1, 2 - чи бетте), Гелаяланы Валентина - (3, 4 - чи бетте) - корректорла.

Тиражы 2100 экз. Заказ № 1918
Багысы 10 сомду.

360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекте, 54
электрон почта: elbor_50@mail.ru